
BS. PATER VAN DER GELD

SCHOOLJAAR   2017 – 2018
                                 2018 – 2019

Inhoud

Inleiding.....	2
Aanleiding voor dit beleid:	2
Het doel van dit beleid:	2
Voorwaarden.....	2
Visie op pesten.....	3
Vormen van pesten	3
Signalen van pesten.....	3
Oorzaken van pesten	3
Pesten of Plagen?	3
Preventie	4
Leerlingen	4
Team.....	5
Ouders	5
Tijdspad	6
Bijlagen	8

Inleiding

De Onderwijsinspectie over Sociale Veiligheid: "school is veilig als de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van anderen wordt aangetast. Dat betekent dat er een veilige en positieve sfeer is op school. Het betekent ook dat de school optreedt tegen pesten, uitschelden, discriminatie, geweld en andere vormen van ongepast gedrag, en deze zoveel mogelijk voorkomt."

Aanleiding voor dit beleid:

Met de invoering van de wet Sociale Veiligheid op School (aug. 2015) hebben scholen een inspanningsverplichting gekregen om een sociaal veilige schoolomgeving te realiseren. Alle scholen hadden al wel een pestprotocol, maar deze wet is in het leven geroepen omdat het hebben van een protocol alleen niet afdoende is. Wij onderschrijven dit. We vinden het heel belangrijk om een actief veiligheidsbeleid te voeren ter preventie van pesten. Echter weten wij ook dat pesten helaas op elke school voorkomt, ook bij ons. Daarom investeren wij in de deskundigheid en betrokkenheid van ons team, de leerlingen en de ouders/verzorgers ten behoeve van het creëren van een veilige en positieve sfeer op school en daarnaast om het pesten op onze school te kunnen signaleren en serieus aan te pakken.

Het doel van dit beleid:

Alle leerlingen horen zich veilig te voelen tijdens hun basisschoolperiode op onze school, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Mocht hun veiligheid in het gedring komen, dan voelen zij zich serieus genomen en gehoord.

Voorwaarden:

- Pesten wordt als probleem gezien door alle betrokken partijen: leerlingen (gepeste leerlingen, pesters, actieve en passieve meelopers, en helpers), teamleden en de ouders / verzorgers (hierna genoemd: ouders).
- Afspraken zichtbaar maken waardoor teamleden, leerlingen en ouders elkaar kunnen aanspreken op deze afspraken als er zich ongewenste situaties voordoen,
- Teamleden herkennen de signalen van pesten en nemen, als pesten optreedt, duidelijk stelling hiertegen.
- School monitort de sociale veiligheid 2x per jaar jaar.
- Dit beleid wordt elke 2 jaar geëvalueerd en waar nodig aangepast. Hierbij worden alle partijen betrokken: leerlingen, ouders en teamleden.
- Wanneer pesten ondanks preventie toch de kop op steekt, beschikt de school over een pestprotocol waarin duidelijke stappen staan die dan gevolgd worden.

Visie op pesten

In dit hoofdstuk beschrijven wij kort onze visie op pesten.

Voor meer theoretische achtergrondinformatie verwijzen wij naar de bijlagen.

Vormen van pesten

Pesten kan in verschillende vormen voorkomen:

- fysiek pesten (lichamelijk): slaan, duwen, schoppen, knijpen, haren trekken, laten struikelen of tegenhouden.
- Verbaal pesten (met woorden): schelden, roddelen, chanteren, uiten van bedreigingen of iemand belachelijk maken.
- Materieel pesten (met spullen): afpakken, beschadigen of verstoppen van spullen.
- Relatieveel / sociaal pesten buitensluiten, negeren of uitlachen.

Daarnaast is er ook nog digitaal pesten. Bovenstaande vormen worden dan via de digitale kanalen uitgevoerd. Te denken valt aan foto's bewerken, versturen van bedreigingen of virussen, iemand hacken of blokkeren, haatprofielen aanmaken, etc.

Signalen van pesten

Als een van bovenstaande dingen gebeuren, zijn dat signalen van pesten. Daarnaast zijn we ook alert op gedragsveranderingen bij leerlingen:

- leerlingen met teruggetrokken gedrag
- leerlingen met zwakke, onzekere lichaamshouding
- leerlingen die zich sterker manifesteren: brutaler – agressiever
- leerlingen die zich afzonderen
- leerlingen die spullen kwijt zijn of waarvan de spullen kapot zijn
- leerlingen die sociaal onhandig gedrag vertonen.

Oorzaken van pesten

Uit onderzoek blijkt dat pesters over het algemeen een positieve houding ten opzichte van geweld hebben en dat ze een beperkt inlevingsvermogen hebben. Daarnaast kunnen andere oorzaken als een problematische thuissituatie, verveling, niet met frustratie om kunnen gaan en aangeleerd gedrag, ook een rol spelen.

Pesten of Plagen?

Vaak worden de termen pesten en plagen door elkaar gehaald en wat voor de een pesten is, ervaart de ander als plagen. Wij gaan uit van de beleving van de gepeste leerling. Hij / zij bepaalt of het pesten of plagen is. Elke melding en/of signaal nemen we daarom ook serieus. Naast het gevoel dat de gepeste leerling heeft, nemen we onder andere de volgende verschillen ook mee:

Plagen	Pesten
Gebeurt af en toe	Structureel
Kortdurend	Voortdurend / aanhoudend / herhaaldelijk
Door en naar verschillende personen	Vaak dezelfde die pest / gepest wordt
Beide partijen hebben plezier	Gaat ten koste van sfeer
Gelijkwaardigheid	Machtsverhouding / ongelijke strijd

Dit bepaalt mede de interventies die daarna gedaan worden. Deze kunnen gericht zijn op de gepeste leerling, op de pester of op een hele groep.

Preventie

Op school werken we aan een veilige schoolomgeving voor alle leerlingen.

Dit proberen wij te bewerkstelligen door preventief maatregelen en activiteiten in te zetten die gericht zijn op alle betrokkenen van de school. Hieronder worden deze maatregelen en activiteiten verder uitgelegd. In het hoofdstuk Tijdspad vindt u terug wanneer welke activiteiten uitgevoerd worden.

Leerlingen

- We hanteren 3 gouden afspraken op school:
  - Wij gaan respectvol met elkaar om.
  - We zijn zuinig op materialen.
  - We zijn rustig in de school.

In elke groep vormen deze 3 afspraken de basis voor de groepsafspraken. Elke groep werkt deze gouden afspraken verder uit naar eigen groepsafspraken, waarbij deze concreter gemaakt worden door de kinderen zelf. Deze afspraken hangen zichtbaar op in de groep. Elke maand is er een groeps gesprek waarin de leerlingen aangeven welke afspraak voor hun heel belangrijk is, hoe zij het ervaren en waar zij aan willen werken. Input voor dit gesprek komt vooral vanuit de leerlingen, omdat wij vinden dat de leerlingen medeverantwoordelijk zijn dat iedereen zich in de klas prettig en veilig kan voelen. De leerkracht heeft een begeleidende rol tijdens dit gesprek. Voor meer informatie, zie bijlage.

- Respectproject:

Wij starten de eerste 6 weken van elk schooljaar met het respectproject. Met behulp van lessen uit Respectzone wordt op een creatieve en interactieve manier gewerkt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in de klas. Tijdens deze weken is er ook extra veel aandacht voor het omzetten van de gouden afspraken van de school naar groepsafspraken van elke klas. Dit vanuit het besef dat we als leerkrachten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een positieve groepsvorming, waarvan de eerste zes weken gezien worden als de gouden weken om dit te bewerkstelligen. De Nederlandse Week tegen het Pesten (18 t/m 22 september 2017) valt in ons respectproject. We zullen deze week benoemen naar de kinderen. We gaan hier geen extra lessen voor geven, daar de lessen van het respectproject hier al mee te maken hebben.

In de eerste twee weken na de kerstvakantie worden gezien als de zilveren weken en daarom wordt hier opnieuw extra aandacht aan gegeven in alle groepen.

- Kennismakingsronde intern vertrouwenspersoon

Elk jaar bezoeken de vertrouwenspersonen van de school de groepen 3 t/m 8. Tijdens dit rondje wordt er gesproken over weerbaarheid, elkaars grenzen, omgaan met elkaar (ook op social media) en hoe de leerlingen hulp kunnen inschakelen als dit nodig is. De vertrouwenspersonen zijn Marijke Klis en Marloes van Tetering.

De groepen 1-2 geven zelf een les aan de leerlingen over deze onderwerpen, omdat leerlingen van deze leeftijd toch meestal liever hun eigen leerkracht in vertrouwen nemen dan een andere leerkracht.

- Nationaal Media Paspoort:

In elk leerjaar worden per jaar 7 lessen gegeven waarin de leerlingen leren zelfstandig beslissingen te nemen over bijvoorbeeld het plaatsen van berichten of foto's, hun eigen gedrag online maar ook over hoe zij reageren wanneer de media hun emoties aanspreken. Elke les behandelt een ander thema waarin een doorgaande lijn bewaakt wordt van groep 1 t/m 8. In de bijlage zit een overzicht van de thema's en lessen. De lessen worden door het jaar heen gepland, waarbij 1 les gegeven wordt op de 2^e dinsdag in februari: Safer Internet Day.

Schooljaar 2017-2018 werkt groep 1 t/m 6 hiermee. Dit zal de school ingroeien, schooljaar 2018-2019 sluit groep 7 ook aan.

Voor schooljaar 2017-2018 hebben groep 7 en 8 hebben lessen vanuit What's happy, Veilig Internet en Kriebels in je buik.

- Kriebels in je buik:

Dit is een digitale lesmethode voor relationele en seksuele vorming, waarin een doorgaande lijn zit van groep 1 t/m 8. Het lespakket is opgebouwd aan de hand van vier thema's:

1. Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
2. Sociale en emotionele ontwikkeling
3. Voortplanting en gezinsvorming
4. Seksuele weerbaarheid.

In de bijlage zit een overzicht van de thema's en lessen.

Deze lessen worden door het jaar heen gegeven waarbij we één project week hebben waarin er meerdere lessen in de week gegeven worden: De week van de lentekriebels. Dat is de week waarin 21 maart (start van de lente) valt. Ook wordt er in alle groepen op Valentijnsdag een les gegeven.

- **Omgaan met Elkaar: trainingsprogramma in groep 5**
Het doel van dit programma is om pesten in een groep te voorkomen en tegen te gaan door de competenties van leerlingen op het gebied van respectvolle omgang te vergroten. Zij leren daardoor meer rekening met eigen en andermans grenzen te houden. Ze helpen elkaar daarbij vaker. De hele klas leert in 8 lessen anders met elkaar om te gaan (in veilige subgroepen). Voor meer informatie, zie bijlage.
- **Dag tegen het pesten: Workshops groep 7**
19 April is het de landelijke dag tegen pesten. Daarom geven wij op en rond deze dag een workshop aan leerlingen uit groep 7. Deze twee workshops staan in het teken van het verschil tussen plagen en pesten, zeggen waar je last van hebt, rollen binnen een groep, opkomen voor jezelf en een ander. Hiermee wordt de kennis van het Omgaan met Elkaar opgefrist.

Team

- **Tijdens het speelkwartier lopen alle collega's buiten.**
Meer toezicht op het plein vermindert het pesten door:
  - Leerkrachten krijgen meer overzicht doordat ze taken kunnen verdelen.
  - Leerkrachten kunnen het spelen van kinderen begeleiden. Hiermee kunnen conflicten voorkomen worden of in ieder geval in de kiem worden gesmoord.
  - Leerkrachten kunnen kinderen die alleen zijn bij het spel betrekken.
  - Leerkrachten kunnen spel initiëren.Op deze manier is de pleinwacht positief met kinderen bezig in plaats van alleen te surveilleren.
- **Jaarlijkse teamscholing**
Elk jaar is er een scholing gepland voor het team m.b.t het onderwerp pesten. Het ene jaar is deze scholing gericht op kennis en het andere jaar op vaardigheden:
  - kennis: kennis en inzicht in de pestproblematiek vergroten, waardoor de leerkracht pesten beter signaleert, het vaker weet te voorkomen en er in de dagelijkse praktijk effectiever op weet te reageren.
  - vaardigheden: Vergroten van de gespreksvaardigheid van de leerkrachten en het geven van effectieve reacties op pestgedrag.
- **Commissie Veilig leefklimaat**
In deze commissie zitten Floor Wouters, Marijke Klis, Mary van Kessel en Marloes van Tetering. Zij sturen het team aan in de uitvoering van het beleid Sociale Veiligheid. Na elke monitoring komt de commissie ook samen om naar de resultaten te kijken en om vast te stellen of het beleid nog passend is bij de resultaten van de monitoring. Hierover is ook overleg met directie.

Ouders

- *thema-avond voor ouders*
- *tijdens oudergesprekken wordt gevraagd of ouders signalen hebben gekregen dat hun kind anderen pest, gepest wordt of aangeeft dat anderen in de klas of school gepest worden.*

Tijdspad

In dit tijdspad ziet u elke activiteit gericht op preventie en monitoring weggezet binnen het schooljaar 2017-2018.

Augustus 2017	
Respectproject	Lessen uit respectzone, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 1: Weet wat je ziet. Groep 7 en 8: What's happy. Deze les wordt gepland in de weken van het respectproject.
September 2017	
Respectproject	Lessen uit respectzone, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken. Week tegen het Pesten (18-22 september) valt binnen dit project. Dit benoemen naar de kinderen.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 2: Bewaak je identiteit. Groep 7: Mannen en vrouwen in de media (les uit kriebels) Groep 8: Wat zie jij in de media (les uit kriebels) Deze les wordt gepland in de weken van het respectproject.
Rondje vertrouwenspersoon	Groep 1-2: "Wat voelt fijn en wat niet" les van kriebels in je buik Groep 3-8: bezoek vertrouwenspersonen
Oktober 2017	
Respectproject	Lessen uit respectzone, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken.
Kriebels in je buik	Groep 1-2: wie ben ik Groep 3: mijn thuis Groep 4: wie vind ik speciaal Groep 5: geen les i.v.m. programma Omgaan met Elkaar Groep 6: gezocht, een vriend Groep 7: mannen en vrouwen Groep 8: dit ben ik
Omgaan met Elkaar	Groep 5
November 2017	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 3: Wat je geeft, krijg je terug
Omgaan met Elkaar	Groep 5
Teamscholing	Gericht op vaardigheden.
December 2017	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Omgaan met Elkaar	Groep 5
Januari 2018	
Respectproject	Eerste twee weken van januari weer extra aandacht aan groepsvorming en groepsafspraken.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 4: Houd de klok in de gaten Groep 7: Internetvrienden (les uit kriebels) Groep 8: Internet en social media (les uit kriebels) Deze les wordt gepland in de weken van het respectproject.

Februari 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
13 februari Nationaal Media Paspoort	Safer Internet Day, dit benoemen naar de kinderen. Daarom vandaag een les uit Nationaal Media Paspoort Groep 1 t/m 6 les thema 5: Maak goede keuzes Groep 7 en 8: herhalen afspraken what's happy
14 februari Kriebels in je buik	Valentijnsdag, dit benoemen naar de kinderen. Daarom vandaag een les uit Kriebels: Groep 1-2: wij zijn vriendjes Groep 3: ik vind het fijn met jou Groep 4: ik ben verliefd Groep 5: zullen we vrienden zijn? Groep 6: verliefd Groep 7: vriendschap en verliefdheid Groep 8: verliefdheid en seksuele oriëntatie
Maart 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Week van de Lentekriebels 19-23 maart	In elke groep worden deze week 3 lessen gegeven vanuit de methode Kriebels in je buik. Deze lessen komen uit de thema's - lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld - voortplanting en gezinsvorming - seksuele weerbaarheid
April 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 6: Bescherm je privacy
19 april Workshops over omgaan met elkaar.	19 april is de landelijke dag tegen pesten. Op en rondom deze datum worden twee workshops gegeven in de groepen 7.
Mei 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kriebels in je buik	Groep 1-2: wie ben ik Groep 3: ik ben een jongen en ik ben een meisje Groep 4: wat voel ik? Groep 5: de mensen om me heen Groep 6: verschillende soorten relaties
Juni 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Nationaal Media Paspoort	Groep 1 t/m 6 les thema 7: Zorg voor je eigen veiligheid
Juli 2018	
3 gouden afspraken	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.

Bijlagen

- Achtergrond informatie pesten
- 3 gouden afspraken
- Gedragscode
- Doorlopende leerlijn Nationaal Media Paspoort
- Thema's en lessen van Kriebels in je buik.

Drie gouden afspraken

Met nieuwe groepen kun je relatie-afspraken maken: hoe willen we met elkaar omgaan en hoe dragen we daar samen verantwoordelijkheid voor?

Zo kan het dat in het begin van de samenwerking leerlingen zich buigen over vragen als:

- wat heb jij nodig om hier het beste uit jezelf te halen?
- wat kun jij bijdragen aan een goede sfeer in de klas?
- wat doe jij als die sfeer onder druk staat?
- wat doe jij als jij je zorgen maakt om een klasgenoot?

De antwoorden zijn geen wetten waaraan je je moet houden, maar intenties die we met z'n allen willen naleven en waar we elkaar op kunnen aanspreken.

Waar het om leiderschap gaat, kun je leerlingen vragen 'wat moet ik doen om voor jullie een goede begeleider te zijn?'. Meld voordat je deze vraag stelt dat je zelf ook een paar regels hebt die belangrijk zijn, maar breng die pas in nadat je de leerlingen hebt gehoord. Ze ervaren meer invloed en meestal blijkt dat het overgrote deel overeenkomt.

Relatie-afspraken bestaan bij de gratie van het onderhoud. Een niet onderhouden relatie-afpraak wekt valse hoop en zet het gevoel van vertrouwen en veiligheid geen twee maar zes stappen achteruit. Goed onderhoud kan ertoe leiden dat eens in de paar weken een gesprek in de klas plaatsvindt aan de hand van de vragen:

- wat is er goed gegaan afgelopen periode?
- welke problemen zijn we tegengekomen en hoe hebben we die opgelost?
- welke liggen er nog en wat moeten we daarmee?

De sfeer in de klas verdient ook aandacht wanneer het goed gaat. Juist dan, want alles waar je energie in stopt groeit. Nadat je als begeleider een paar keer zo'n gesprek hebt geleid, kun je de leiding ervan aan de leerlingen overdragen.

Een begeleider die op deze manier werkt, hoeft wanneer het misloopt niet de politiepet op te zetten en recherchewerk te gaan verrichten. Hij nodigt de klas uit een voor gesprek, pakt de relatie-afpraak erbij en vertelt dat volgens hem, dat wat iedereen heeft aangegeven te willen, de goede sfeer, onder druk staat. En dat hij niet de begeleider kan zijn die de leerlingen willen. 'Is dat zo en wat moeten we doen om weer te komen waar we willen?'. De invloed die de leerlingen krijgen alleen al verhoogt het gevoel van veiligheid. In een relatief onveilige situatie waarin mensen invloed hebben, voelen zij zich veiliger dan in een veiligere situatie waarin ze geen invloed hebben.

Uit: Het Veilig Onderwijs Magazine Basisonderwijs van Stichting Veilig Onderwijs, jaargang 2016 nummer 3. Artikel van Jan Ruigrok.